

Od ovih je zakona određivao članak V., da će odsada zastupati na saboru, koji se ima svake godine sastajati u Pešti, „županiju virovitičku 4 zastupnika, srijemsku 3, požešku s kr. slob. gradom Požegom 2, Riječki kotar (s Bakrom) 1, Hrvatsku 18, hrvatsku Krajinu 8, a slavonsku Krajinu 3“. Ona zakonska osnova o „mađarskom jeziku i narodnosti“ nije dobila sankcije, samo je čl. XXI. određivao, da „ugarske narodne boje i državni grb imaju upotrebljavati svi ugarski brodovi“, dok se „pridruženim stranama“ (a kapcsolt részeknek) dopušta, „da se mogu uz boje i grb zemlje (t. j. Ugarske) služiti i svojim bojama i grbom“. Još istoga je dana 11. aprila kralj zaključio posljednji ugarski staleški sabor i opet kratkim mađarskim govorom, našto su hrvatski poslanici pošli kući s uvjerenjem, da njihovu domovinu čekaju burni dani.

Ban Jelačić. Međutim se i u Hrvatskoj zgodiše krupni događaji. Još 16. marta došao je u Beč barun Franjo Kulmer i svjetova nadvojvodu Ivana (brata kraljeva), da se imenuje banom — o čemu se upravo tada radilo, još prije njegova dolaska —, pukovnik prve banske regimente, popularni barun Josip Jelačić. Još je istoga dana zaključeno ovo imenovanje, ali dekret datiran je 23. marta, kojim je Jelačić podjedno imenovan i generalom te zapovjednikom obiju banskih regimenata. Za sve to nije se još znalo u Zagrebu, kad su Gaj i Kukuljević sazvali veliku skupštinu za 25. marta, na kojoj zaključiš pred kralja iznijeti po svečanoj deputaciji ove „narodne želje“: da se Jelačić imenuje banom, da se hrvatske zemlje (Hrvatska, Slavonija, Vojna Krajina, Dalmacija i Rijeka) ujedine, da se narodu dade odgovorna vlada nezavisna od ugarske, stalni hrvatski zastupnički sabor i ukinuće posljednjih ostataka kmetstva kao i staleštva.

Imenovanje Jelačićevo banom označuje krizu mađarsko-hrvatskih odnosa posljednjih decenija. Budući da u novo ugarsko ministarstvo nije ušao ni jedan Hrvat, znali su Hrvati, da se sada radi o opstanku kraljevine Hrvatske. Stoga je ponovno odlikovanje bana Jelačića podmaršalom i zapovijedajućim generalom u Hrvatskoj i u Vojnoj Krajini izazvalo općenu radost i velike nade. Te se nade još ojačale, kad je ban 19. aprila izdao na sve hrvatske oblasti cirkular, da „dok se ne sastane hrvatski sabor ima svako poglavarstvo i općina djelovati pod ličnom odgovornosti u svom djelokrugu, i ni od koga primati nikakvih službenih naloga (naime od ugarske vlade)“; već se mogu samo na bana obraćati, kao na